

**СУТНІСТЬ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ****THE NATURE AND CONCEPTUAL BASES OF ENERGY SECURITY OF UKRAINE**

*У статті досліджуються наукові підходи щодо визначення категорії «енергетична безпека», сформовано змістовну характеристику цього поняття, аналізуються особливості сучасної модифікації її суті та досліджуються основні складники. Аналізуються праці вітчизняних та зарубіжних авторів, присвячених проблемі забезпечення енергетичної безпеки України. Запропоновано авторське визначення енергетичної безпеки.*

**Ключові слова:** економічна безпека, загрози, національні інтереси, енергетична безпека, енергетична безпека ринкової економіки.

**Постановка проблеми.** Незалежно від історичної епохи життєдіяльність і безпека будь-якої держави завжди були нерозривно пов'язані з наявністю стратегічних ресурсів як джерела формування національного потенціалу, який постійно еволюціонує в часі та змінюється в контексті світового наукового процесу, здатного забезпечувати поступальний, динамічний розвиток нації і гарантувати її безпеку. Забезпечення енергетичної безпеки як найважливішої складової всієї системи економічної і національної безпеки є однією з умов стійкості системи економічних, соціальних і екологічних параметрів, що визначають якість життя населення і є по своїй суті показниками ефективності державного управління.

**Аналіз останніх досліджень і результатів.** Деякі питання, які пов'язані з економічною та енергетичною безпекою досліджено в працях зарубіжних та українських вчених, зокрема: А. Шидловського, М. Кавалко, К. Денчева, В. Морозова, Л. Грязнова, В. Микитенка, М. Земляного, Є. Сухіна та ін. Та до однозначного визначення суті енергетичної безпеки держави яке б охоплювало всі аспекти і забезпечувало обґрунтування ефективних шляхів подальшого розвитку паливно-енергетичного комплексу на даний час не існує, тому дане питання потребує подальшого дослідження.

**Виклад основного матеріалу.** Забезпечення енергетичної безпеки сучасного світу є однією з найбільш актуальних проблем. Протягом останніх декількох десятиліть людство використовувало вуглеводневих енергоресурсів більше, ніж за всю попередню історію. Активно розробляються альтернативні джерела енергії поки не здатні повністю витіснити вуглецеве паливо і забезпечити стабільне постачання енергоресурсами держави. Надійне енергозабезпечення виступає сьогодні одним з найбільш істотних факторів стабільного економічного розвитку. Від якості і безперебійної роботи енергетики в чому залежать і рівень енергетичного обслуговування населення, національна безпека країни в цілому. Таким чином, енергетична безпека є найважливішим компонентом національної безпеки будь-якої держави.

Кожну державу можна охарактеризувати як складну систему взаємопов'язаних та нерозривних процесів.

Одним з найдійовіших заходів, за допомогою якого досягається незалежність, є економічна самодостатність країни та наявність можливості її тривалого розвитку.

Саме економічна незалежність держави дозволяє керівництву країни здійснювати політику захисту національних інтересів без внутрішнього та зовнішнього тиску. Економічне зростання досягається здатністю економічної системи зберігати стабільний та збалансований процес розвитку, що формується багатьма факторами: політична та соціальна ситуація, технологічний розвиток, географічне положення країни та іншими складовими, що на перший погляд можуть бути навіть не пов'язані між собою. Серед цих факторів хочемо виділити, на наш погляд, один з найголовніших: енергетичну самодостатність країни, іншими словами – енергетичну безпеку країни (ЕНБ).

За визначенням Світової Енергетичної Ради [1], ЕНБ – це впевненість у тому, що енергія буде в розпорядженні в тій кількості і тій якості, які вимагаються за даних умов. Багато вчених, що працювали та працюють над цією проблематикою, давали свої визначення ЕНБ, які характеризували ті чи інші сторони енергетичної безпеки, які були актуальні в той чи інший період часу:

ЕНБ – це своєчасне, повне і безперебійне забезпечення паливом та енергією необхідної якості матеріального виробництва, невиробничої сфери, населення, комунально-побутових та інших споживачів, запобігання шкідливому впливові на довкілля, транспортування, перетворення і споживання паливно-енергетичних ресурсів (ПЕР) в умовах сучасних ринкових відносин, тенденцій та показників світового ринку енергоносіїв [2, с. 71].

ЕНБ проявляється як стан забезпечення держави ПЕР, що гарантують її повноцінну життєдіяльність і, по-друге, як стан безпеки енергетичного комплексу господарства України, в першу чергу – атомної енергетики, та здатність енергетики забезпечити нормальне функціонування економіки, енергетичну незалежність країни [3, с. 370].

ЕНБ – це задоволення на оптимальному рівні поточних і перспективних потреб держави в ПЕР як у звичайних умовах розвитку економіки, так і в надзвичайних ситуаціях [4, с. 7].

ЕНБ – стан готовності ПЕК країни щодо максимально надійного, технічно-безпечного, екологічно-прийняттого, економічно ефективного та обґрунтовано достатнього енергозабезпечення економіки держави й населення, а також щодо гарантованого забезпечення можливості керівництва держави у формуванні і здійсненні політики захисту національних інтересів у сфері енергетики без зовнішнього і внутрішнього тиску [4, с. 9].

Необхідно визначити основні категорії, які складають зміст енергетичної безпеки. І перше з них стосується самого поняття енергетична безпека. Концепція «енергетичної безпеки» з'явилась у 70-х роках минулого століття у період світової енергетичної кризи, коли країни-споживачі нафти опинилися перед реальними загрозами її постачання

Поняття «енергетична безпека» вперше було введено промислово-розвиненими країнами з ринковою економікою в 1947 році, коли в США був прийнятий законодавчий документ, що регламентує дії держави у сфері забезпечення національної безпеки.

У створеній наприкінці 70-х років концепції енергетичної безпеки закладено основні принципи збереження незалежності і стабільності, які і досі використовуються більшістю країнами у власних стратегічних енергетичних документах. Це, зокрема, необхідність розвивати традиційні внутрішні джерела енергії для послаблення залежності від імпорту, посилювати ефективність споживання енергії, поєднувати в енергетичній політиці ринкові відносини з державним регулюванням, а також плани створювати стратегічні запаси паливно-енергетичних ресурсів у випадку форс-мажорних обставин і криз.

В Законі України «Про електроенергетику» використовують наступне визначення: енергетична безпека – стан електроенергетики, який гарантує технічно та економічно безпечне задоволення поточних і перспективних потреб споживачів в енергії та охорону навколишнього природного середовища; енергогенеруючі компанії-учасники оптового ринку електричної енергії України, які володіють чи користуються генеруючими потужностями, виробляють і продають електричну енергію [5].

В постанові Кабінету Міністрів України [2] енергетична безпека України є невід'ємною складовою національної та економічної безпеки і необхідною умовою існування та розвитку держави. Енергетична безпека – своєчасне, повне і безперебійне забезпечення якісним паливом та енергією матеріального виробництва, невиробничої сфери, населення, комунально-побутових та інших споживачів, запобігання шкідливому впливові на довкілля транспортування, перетворення і споживання паливно-енергетичних ресурсів в умовах сучасних ринкових відносин, тенденцій та показників світового ринку енергоносіїв.

Рівень енергетичної безпеки передусім відображає здатність держави в особі її керівних органів управління забезпечити кінцевих споживачів паливно-енергетичними ресурсами в повному обсязі та необхідної якості в звичайних умовах, а також під час негативного впливу як зовнішніх і внутрішніх факторів в об'ємах необхідних для забезпечення мінімального обсягу найважливіших потреб країни, регіонів, окремих населених пунктів чи об'єктів у ПЕР.

Конкретним виміром забезпечення енергетичної безпеки, прийнятим за стандарт у західних країнах, є створення тримісячного стратегічного резерву нафти та нафтопродуктів.

Україна до кінця 2015 року, знаходилась в умовах майже повної залежності від постачання енергоносіїв із Росії (приблизно на 75-80 %. Власний видобуток покриває 10-12 % потреби в нафті та 20-25 % – у природному газі), яка тривалий час була основним постачальником нафти та газу, з огляду на їхні величезні запаси та незначну відстань для транспортування. Водночас в грудні 2015 року почалось втілення в життя питання диверсифікації джерел надходження газу, нафти та ядерного палива (щодо останнього, то наша держава знаходилась майже у 100 % залежності від поставок з РФ)

для нас означає, зрештою, здобуття необхідної свободи політичного маневру та право вибору партнерів стосовно енергопостачання.

Українські автори загалом трактують енергетичну безпеку як досягнення стану технічно надійного, стабільного, економічно ефективного та екологічно прийняттого забезпечення енергетичними ресурсами економіки і соціальної сфери країни, а також створення умов для формування і реалізації політики захисту національних інтересів у сфері енергетики. Таке формулювання визначення енергетичної безпеки маємо у тексті «Енергетичної стратегії України на період до 2030 року», яку схвалено розпорядженням Кабінету міністрів України від 15 березня 2006 року [6].

Автори «російської» наукової школи визначають енергетичну безпеку як «упевненість, що енергія буде в розпорядженні в тій кількості і тій якості, які потрібні за даних економічних умов», а також як «стан захищеності країни (регіону), її громадян, суспільства, держави і економіки від загрози дефіциту в забезпеченні потреб в енергії економічно доступними паливно-енергетичними ресурсами прийнятної якості в нормальних умовах і при надзвичайних обставинах, а також від загрози порушення стабільності паливо- і енергопостачання» [7, с. 4].

Дослідження проблеми економічної безпеки в працях вітчизняних і зарубіжних економістів пов'язано з розробкою актуальних аспектів теорії безпеки, дослідженню питань вразливості економічних систем різних держав, зокрема за енергетичною безпекою. Економічна безпека держави вимагає наявності достатньої кількості ресурсів для реалізації відтворювальних процесів і забезпечення соціальної стабільності, зокрема енергетичних ресурсів. Енергетична безпека є однією із найважливіших функціональних складових економічної безпеки як на рівні держави так і на рівні регіону.

Так, авторський колектив Шидловський А. К. та Кавалко М. П. розглядають енергетичну безпеку як одну із найважливіших складових економічної безпеки яка проявляється, по-перше, як стан забезпечення держави паливно-енергетичними ресурсами, що гарантують її повноцінну життєдіяльність і, по-друге, як стан безпеки енергетичного комплексу та здатність енергетики забезпечити нормальне функціонування економіки, енергетичну незалежність країни. Політична і енергетична незалежність є взаємообумовленими [3, с. 370].

На сайті Міжнародного енергетичного агентства енергетична безпека розглядається як безперервна фізична доступність за ціною, яка є прийнятною з точки зору дотримання екології [8].

Автор Денчев К. розглядає економічну безпеку з боку експортно-імпортних операцій. Тому під економічною безпекою для країн імпортерів він розуміє забезпечення надійності їх енергопостачання, диверсифікацію джерел постачання енергоресурсів, забезпечення безпеки енергетичної інфраструктури, впровадження нових технологій для зниження залежності від імпорту енергоресурсів. Для країн-експортерів – це закріплення на стратегічних ринках за економічно вигідними цінами, забезпечення капіталу та фінансування інвестицій в інфраструктуру та розробку ресурсів [9, с. 57].

Автор Морозов В. В. вважає, що під енергетичною безпекою мається на увазі надійне і безперебійне забезпечення споживачів електричною і паливною енергією [10, с. 28].

Микитенко В. В. розглядає енергетичну безпеку, як систему поєднання потенціалів – економічного, політичного, техніко-технологічного, ресурсного і, власне, енергетичного, а також факторів наукового, географічного, організаційного, управлінського тощо, без урахування яких аналіз будь-якої безпеки неможливий [11, с. 41].

Такий погляд дає можливість поглибити об'єктивність аналізу процесів змін в енергетичній сфері на основі багаторівневого підходу. Також з'являється можливість визначити та вдосконалити шляхи розвитку паливно-енергетичного комплексу.

Автор Грязнов Л. дає визначення поняття «енергетична безпека ринкової економіки», під якою розуміє забезпеченість економіки паливно-енергетичними ресурсами за вартістю, за якої, з одного боку, є можливими процеси відтворення у галузях ПЕК, а з другого боку, коли в основних галузях національної економіки створюється позитивна додана вартість [12]. В цьому трактуванні відображені проблеми як енергетики так і взаємозв'язок із забезпеченням економічної безпеки. З другого боку, таке визначення розглядає не всі аспекти взаємного впливу економічної та енергетичної безпеки, а також перспективи розвитку держави.

Сухін Є. І. розглядає енергетичну безпеку як спроможність держави забезпечити максимально надійне, технічно безпечне, екологічно прийнятне та обґрунтовано достатнє енергозабезпечення економіки й населення, а також гарантоване забезпечення можливостей керівництва держави у формуванні і здійсненні політики захисту національних інтересів у сфері енергетики без надмірного зовнішнього та внутрішнього тиску в сучасних та прогнозованих умовах [13, с. 9].

В методиці розрахунку рівня економічної безпеки України, енергетична безпека трактується як стан економіки, який забезпечує захищеність національних інтересів у енергетичній сфері від наявних і потенційних загроз внутрішнього та зовнішнього характеру, дає змогу задовольняти реальні потреби в паливно-енергетичних ресурсах для забезпечення життєдіяльності населення та надійного функціонування національної економіки в режимах звичайного, надзвичайного та воєнного стану [14].

Різноманітні підходи до визначення енергетичної безпеки в працях зарубіжних і українських вчених показують, що природа енергетичної безпеки має динамічний характер.

За проведеними дослідженнями сутності наведених визначень терміну «енергетична безпека» можна зробити наступні висновки. Енергетична безпека є однією із найважливіших функціональних складових економічної безпеки [3, 15]. Енергетична безпека – стан захищеності національних інтересів в енергетичній сфері [14], від загроз енергетичного характеру, стан забезпечення економіки паливно-енергетичними ресурсами [12]. Враховуючи нерівномірне розташування паливно-енергетичних ресурсів за країнами світу, енергетична безпека для країн-імпортерів – це забезпечення надійності їх енергопостачання, для країн-експортерів – закріплення на стратегічних ринках за економічно вигідними цінами [9]. Енергетична безпека – система поєднання потенціалів [11]. Всі розглянуті підходи до трактування поняття «енергетична безпека» базуються на різних її аспектах, що зменшує можливість ефективного дослідження енергетичної безпеки з економічної точки зору.

Таким чином, у сучасній науці існують різні підходи до розуміння енергетичної безпеки. Одні вважають, що взаємовідносини між державами, кожна з яких переслідує свої цілі, визначають розвиток енергетичної сфери. Інші, навпаки, за основу підтримання енергетичної безпеки приймають глобальні ринкові механізми і при цьому відводять ключову роль інститутів міжнародного співробітництва. Проте суперечки між прихильниками різних підходів аж ніяк не виключають можливість одночасного використання положень декількох напрямів, що досить характерно для сучасних досліджень і дозволяє найбільш повно висвітлити всі аспекти енергетичної безпеки.

Підсумовуючи визначення енергетичної безпеки, які надано різними літературними джерелами, та зважаючи на те, що Україна є країною-імпортером паливно-енергетичних ресурсів, **нами визначено енергетичну безпеку** як стан збалансованості паливно-енергетичного комплексу, який визначає здатність ПЕК обґрунтовані потреби економіки регіону економічно доступними паливно-енергетичними ресурсами прийнятної якості та в повному обсязі, протидіяти негативному впливу зовнішніх та внутрішніх факторів, що мають властивість постійно змінюватись, а у випадку негативного впливу цих факторів мінімізувати збиток від цього впливу, тобто визначає здатність даного комплексу до саморозвитку і самовдосконалення.

**Висновки.** Відсутність єдиного розуміння визначення поняття «енергетична безпека» викликана недостатністю розробленості теорії енергетичної безпеки, що підтверджує необхідність проведення подальших розробок в цієї сфері. За проведеним аналізом підходів до визначення поняття «енергетична безпека» можна зробити висновок, що енергетична безпека в контексті економічної безпеки держави має динамічний характер, оскільки енергетична сфера визначається змінним у часі типом та рівнем енергетичної безпеки.

Всі сучасні економічні системи забезпечення енергетичної безпеки країни залежать від гарантованих поставок та стабільності цін на енергоносії. Політична стабільність в регіонах, які володіють енергоносіями, буде мати важливе значення для енергетичної безпеки всіх країн світу. Стабільне забезпечення будь-якої країни світу енергоносіями – це дійсно є задачею енергетичної безпеки.

Перед різними регіонами стоять різні завдання у справі забезпечення енергетичної безпеки: для країн-імпортерів важливо зберегти надійність енергопостачання і диверсифікувати джерела постачання енергоресурсів; країнам-експортерам важливо закріпитися на стратегічних ринках за вигідними цінами і мати в наявності засоби для подальшого видобутку енергоресурсів; третьою силою виступають транзитні країни, які прагнуть отримати вигоду від транспортування енергоресурсів на їх території. Важливо розуміти, що енергетична безпека можлива тільки в умовах взаємної співпраці всіх трьох сторін енергетичного обміну.

#### Список використаної літератури

1. Сайт світової енергетичної ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.worldenergy.org/document/ethiopia\\_june\\_30\\_v\\_gbeddy\\_security.pdf](http://www.worldenergy.org/document/ethiopia_june_30_v_gbeddy_security.pdf)
2. Постанова КМУ «Про концепцію діяльності органів виконавчої влади у забезпеченні енергетичної безпеки України» від 19.01.1998 р. № 48 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/48-98-п>.

3. Паливно-енергетичний комплекс України на порозі третього тисячоліття / під заг. ред. А. К. Шидловського, М. П. Ковалка. – К. : ЕЗ, 2001. – 400 с.
4. Закон України «Про енергетичну політику України» (Проект закону) // Енергоінформ. Інформаційний додаток. – 2000. – № 27.
5. Закон України «Про електроенергетику» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/575/97-вр>.
6. Розпорядження КМУ «Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2030 року» від 15.03.2006 р. № 145-р // Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/145-2006-%D1%80>
7. Энергетическая безопасность. Термины и определения / [отв. ред. чл.-корр. РАН Воропай Н. И.]. – М. : ИАЦ Энергия, 2005. – 60 с.
8. Міжнародне енергетичне агентство [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.iea.org/subjectqueries/keyresult.asp?KEYWORD\\_ID=4103](http://www.iea.org/subjectqueries/keyresult.asp?KEYWORD_ID=4103)
9. Денчев К. Мировая энергетическая безопасность : история и перспективы / К. Денчев // Новая и новейшая история. – 2010. – № 2. – С. 34–77.
10. Морозов В. В. Стратегическое инновационное управление в электроэнергетике: [монография] / В. В. Морозов. – М. : Альфа-М, 2004. – 280 с.
11. Микитенко В. В. На чому базується енергетична безпека держави / В. В. Микитенко // Вісник НАН України. – 2005. – № 3. – С. 41–47.
12. Грязнов Л. Тезисы по энергокризису [Электронный ресурс] / Л. Грязнов // Эско. – 2002. – № 2. – Режим доступа : [http://esco-ecosys.narod.ru/2002\\_2/art34htm](http://esco-ecosys.narod.ru/2002_2/art34htm)
13. Сухін Є. І. Нетрадиційна енергетика як фактор економічної безпеки держави : автореф. дис... д-ра екон. наук : спец. 21.04.01 «Економічна безпека держави» / Є. І. Сухін; Рада нац. безпеки та оборони України; Нац. ін-т проблем міжнар. безпеки. – К., 2005. – 38 с.
14. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України : наказ Міністерства економіки України від 02.03.2007 № 60 [Електронний ресурс] – Режим доступу : [http://www.me.gov.ua/control/uk/pub-lish/printable\\_article?art\\_id=97980](http://www.me.gov.ua/control/uk/pub-lish/printable_article?art_id=97980)

#### References

1. Sajt svitovoyi energetychnoyi rady [Elektronnyy resurs]. Rezhym dostupu : [http://www.worldenergy.org/document/ethiopia\\_june\\_30\\_v\\_gbeddy\\_security.pdf](http://www.worldenergy.org/document/ethiopia_june_30_v_gbeddy_security.pdf)
2. Postanova KМУ «Pro koncepciyu diyal'nosti organiv vykonavchoyi vlady u zabezpechenni energetychnoyi bezpeky Ukrayiny» vid 19.01.1998 r. № 48 [Elektronnyy resurs]. Rezhym dostupu : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/48-98-p>.
3. Palyvno-energetychnyy kompleks Ukrayiny na porozi tret'ogo tysyacholittya (2001). Pid zag. red. A. K. Shydlovs'kogo, M. P. Kovalka. Kyiv: EZ, 400 s.
4. Zakon Ukrayiny «Pro energetychnu polityku Ukrayiny» (Proekt zakonu) (2000). *Energoinform. Informacijnyy dodatok*, (27).
5. Zakon Ukrayiny «Pro elektroenergetyku» [Elektronnyy resurs]. Rezhym dostupu : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/575/97-вр>.
6. Rozporyadzhennya KМУ «Pro shvalennya Energetychnoyi strategiyi Ukrayiny na period do 2030 roku» № 145-r vid 15.03.2006 r. [Elektronnyy resurs]. Sajt Verhovnoyi Rady Ukrayiny. Rezhym dostupu : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/145-2006-%D1%80>
7. Energeticheskaya bezopasnost'. Terminy i opredeleniya (2005). Otv. red. chl.-korr. RAN Voropaj N. Y'. Moscow: IACz Energiya, 60 s.
8. Mizhnarodne energetyчне agentstvo [Elektronnyy resurs]. Rezhym dostupu : [http://www.iea.org/subjectqueries/keyresult.asp?KEYWORD\\_ID=4103](http://www.iea.org/subjectqueries/keyresult.asp?KEYWORD_ID=4103)
9. Denchev, K. (2010) Mirovaya energeticheskaya bezopasnost' : istoriya i perspektivy. *Novaya i novejschaya istoriya*, (2), s. 34–77.
10. Morozov, V. V. (2004) Strategicheskoe innovacionnoe upravlenie v elektroenergetike. Moscow : Al'fa-M, 280 s.
11. Mykytenko, V. V. (2005) Na chomu bazuyet'sya energetychna bezpeka derzhavy. *Visnyk NAN Ukrayiny*, (3), s. 41–47.
12. Gryaznov, L. (2002) Tezisy po energokrizisu [Elektronnyy resurs]. *Esko*, (2). Rezhym dostupu : [http://esco-ecosys.narod.ru/2002\\_2/art34htm](http://esco-ecosys.narod.ru/2002_2/art34htm)
13. Suhin, Ye. I. (2005) Netradycijna energetyka yak faktor ekonomichnoyi bezpeky derzhavy : avtoref. dys...d-ra ekon. nauk : specz. 21.04.01 «Ekonomichna bezpeka derzhavy». Kyiv, 38 s.
14. Metodyka rozrahunku rivnya ekonomichnoyi bezpeky Ukrayiny [Elektronnyy resurs]. Nakaz Ministerstva ekonomiky Ukrayiny vid 02.03.2007 № 60. Rezhym dostupu : [http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/printable\\_article?art\\_id=97980](http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=97980)

Ya. V. Shevchuk

## THE NATURE AND CONCEPTUAL BASES OF ENERGY SECURITY OF UKRAINE

*In the article scientific approaches to the definition of "energy security" category are studied, a comprehensive characteristics of this concept is formed, the peculiarities of current modification and its nature are analyzed and the main components are examined. The works of domestic and foreign authors devoted to the problem of energy security of Ukraine are analyzed. The author's definition of energy security is offered.*

*The lack of a common understanding of "energy security" definition is due to the lack of the elaboration of energy security theory, which confirms the need for further development in this area. By the analysis of approaches to "energy security" definition we can conclude that energy security in the context of economic security is dynamic in nature, since energy sector is determined by changing in time the type and the level of energy security.*

*All modern economic systems ensuring energy security depend on guaranteed supplies and stable energy prices. Political stability in regions that have energy resources will be important for energy security of all countries. Stable provision of any country in the world by energy is really a problem of energy security.*

**Keywords:** *economic security, threats, national interests, energy security, energy security of market economy.*